

Люты 25, 2022

#KeepItOn: Сумесны ліст з заклікам да правайдэраў паслуг электрасувязі ў Беларусі супрацьстаяць адключэнням інтэрнэту

Выканаўчы дырэктар Хельмут Дуз, A1 Belarus

Выканаўчы дырэктар Томас Арнольднер, A1 Telekom Austria Group

Выканаўчы дырэктар Даніэль Хадж Абумрад, América Móvil Group

Выканаўчы дырэктар Уладзіслаў Андрэйчанка, MTS Belarus

Выканаўчы дырэктар Эрдал Яйла, Life:) Belarus

Паважаныя Хельмут Дуз, Томас Арнольднер, Даніэль Хадж Абумрад, Уладзіслаў Андрэйчанка, Эрдал Яйла,

Мы, ніжэйпадпісаныя арганізацыі і чальцы кааліцыі #KeepItOn — глабальнай сеткі з больш чым 250 арганізацый з 105 краін, якія працуюць над спыненнем адключэння інтэрнэту (internet shutdowns¹), — **пішам з просьбай, каб вы публічна заявілі аб сваёй падтрымцы ў захаванні бясплатнага і адкрытага доступу ў інтэрнэт у Беларусі, і супраціўленні і асуджэнні любых загадаў ўрада Аляксандра Лукашэнкі аб адключэнні інтэрнэту да, падчас і пасля канстытуцыйнага рэферэндуму, запланаванага на 27 лютага 2022 года.**

Інтэрнэт і платформы сацыяльных сетак адыгрываюць важную ролю ў паляпшэнні ўдзелу ў кіраванні падчас выбараў. Яны забяспечваюць прастору для зносін, публічных дэбатаў, пошуку інфармацыі аб выбарчых працэсах і кандыдатах, справаздачнасці і дакументавання падзей і вынікаў,² а таксама прыцягнення ўрадаў да адказнасці за свае дзеянні.

Вельмі важна выкарыстоўваць усе магчымыя метады, каб супрацьстаяць загадам аб адключэнні інтэрнэту. У крайнім выпадку, калі вы робіце адключэнне інтэрнэту (шатдаун), вы павінны даць інфармацыю грамадскасці аб тым, як і чаму яно рэалізуецца, унесці свой уклад у справаздачу аб іх уплыве і аспрэчыць іх законнасць у судах.

¹ An internet shutdown is defined as an intentional disruption of internet or electronic communications, rendering them inaccessible or effectively unusable, for a specific population or within a location, often to exert control over the flow of information. See more at: <https://accessnow.org/keepiton>.

² Jonatan Rozen, Journalists under duress: Internet shutdowns in Africa are stifling press freedom, available at: <https://www.africaportal.org/features/journalists-under-duress-internet-shutdowns-africa-are-stifling-press-freedom/>, 17 August 2017.

Люты 25, 2022

Адключэнні інтэрнэту ў Беларусі

Беларусь мае сумную гісторыю адключэнняў інтэрнэту, звязаную з выбарамі. Паводле розных звестак, з 9 па 12 жніўня 2020 года ў Беларусі адбылося поўнае трохдзённае адключэнне інтэрнэту.³ На працягу наступных 120 дзён — асабліва падчас рэгулярных нядзельных акцый пратэсту — беларускія ўлады працягвалі адключаць мабільны інтэрнэт і блакаваць доступ да сацыяльных сетак.⁴

Даследаванні паказваюць, што адключэнне інтэрнэту і гвалт ідуць поруч, што было засведчана на працягу ўсіх падзей 2020 года ў Беларусі.⁵ Адключэнне інтэрнэту, ажыццяўленае пастайшчыкамі тэлекамунацыйных паслуг, дапамагло дзяржаўным і недзяржаўным суб'ектам Беларусі прыкрыць абуральныя парушэнні правоў, такія як празмернае выкарыстанне сілы праваахоўнымі органамі і супрацоўнікамі бяспекі супраць пратэстоўцаў, адвольныя затрыманні і катаванні, у тым ліку вядучых дзеячоў апазіцыі.⁶ **Праз ажыццяўленне адключэння інтэрнэту і блакіроўку сайтаў, тэлекампаніі дапамагаюць ураду Аляксандра Лукашэнкі парушаць правы чалавека ў Беларусі.⁷**

Адключэнне інтэрнэту парушае правы чалавека і міжнароднае права

Інтэрнэт шатдауны парушаюць асноўныя правы чалавека, такія як свабода выказвання меркаванняў, доступ да інфармацыі і права на мірныя сходы, а таксама правы, гарантаваныя нацыянальнымі, рэгіянальнымі і міжнароднымі рамкамі, уключаючы Канстытуцыю Рэспублікі Беларусь і [Усеагульную дэкларацыю правоў чалавека](#) (УДПЧ).

Камітэт ААН па правах чалавека, афіцыйны тлумачальнік [Міжнароднага пакта аб грамадзянскіх і палітычных правах](#) (МПГПП), ратыфікаваны Беларуссю, падкрэслівае ў сваім *агульным каментары* (General Comment) No. 37, што “дзяржавы-ўдзельніцы не павінны, напрыклад, блакаваць або перашкаджаць падключэнню да інтэрнэту ў дачыненні да мірныхходаў”. З 2016 года Генеральная Асамблея Арганізацыі Аб'яднаных Нацый і Савет па правах чалавека

³ Net Observatory, *Internet Shutdown in Belarus*, available at <https://netobservatory.by/belarus-shutdown-2020-en/>, 2020.

⁴ Maria Xynou and Arturo Filastò, *Belarus protests: From internet outages to pervasive website censorship*, OONI, available at: https://ooni.org/post/2020-belarus-internet-outages-website-censorship/?fbclid=IwAR3WLNi-mf_QNA0E0WxHdhY-1R7Ctkb7P0IY3j2PrcZ6oL96-7b4IlyLYoC, 15 September 2020.

⁵ See, for example, Anita R. Gohdes, *Pulling the Plug: Network Disruptions and Violence in the Syrian Conflict*, available at: http://www.anitagohdes.net/uploads/2/7/2/3/27235401/gohdes_synetworkaug14.pdf

⁶ The New York Times, *Belarus Protest Leader Vanishes Amid Reports of Masked Abductors*, available at: <https://www.nytimes.com/2020/09/07/world/europe/belarus-protest-kolesnikova-leader.html>, 7 September 2020.

⁷ For a list of websites blocked by telecom providers, see Quirium, *Internet blocking in Belarus*, available at: <https://www.quirium.org/alerts/belarus/internet-blocking-in-belarus/>, 23 September 2020.

Люты 25, 2022

некалькімі рэзалюцыямі асудзілі наўмыснае парушэнне доступу да інтэрнэту ў парушэнне міжнароднага права. У 2018 годзе Савет па правах чалавека пацвердзіў, што “тыя ж правы, якія маюць людзі ў афлайн, таксама павінны быць абаронены ў Інтэрнэце, у прыватнасці свабода выказвання меркаванняў”.

У той час як шатдауны ў Беларусі ў 2020 годзе не мелі ніякай нацыянальнай прававой базы,⁸ 24 мая 2021 года Аляксандр Лукашэнка падпісаў новую папраўку ў законы аб электрасувязі, якая дазваляе ўраду прыпыняць або цалкам адключаць паслугі “ў мэтах прадухілення сітуацый, якія пагражаюць нацыянальнай бяспецы Беларусі”.⁹ Аднак, як [слухна заявіў](#) спецыяльны дакладчык па правах на мірныя сходы і асацыяцыі Клеман Н. Вуль, “агульныя або распывістыя сцвярджэнні аб тым, што адключэнне інтэрнэту неабходна для падтрымання грамадскага парадку або абароны нацыянальнай бяспекі [...], супярэчлівыя з артыкулам 21” МПГПП.

Свет абураны самавольным выкарыстаннем Беларуссю інтэрнэт шатдаунаў. У верасні 2020 года 29 краін свету, ад Аўстрыі да Даніі, Польшчы да Японіі і Украіны да Злучаных Штатаў Амерыкі, [асудзілі дзеянні ўладаў](#), падкрэсліваючы ўплыў спынення працы на абмежаванне правоў людзей і адсутнасць у іх справядлівасці і празрыстасці.

Акрамя таго, Еўрапейскі саюз на 45-й сесіі Савета па правах чалавека Арганізацыі Аб'яднаных Нацый асудзіў выкарыстанне “поўнага інтэрнэт шатдауну і мэтавай блакіроўкі кантэнту,”¹⁰ сярод іншых парушэнняў правоў чалавека, зафіксаваных у Беларусі ў 2020 годзе.

Тэлекамунацыйныя кампаніі павінны паважаць правы чалавека

Прадпрыемствы нясуць адказнасць у адпаведнасці з [Кіраўнічымі прынцыпамі ААН па бізнесе і правах чалавека](#) і [Кіраўніцтвам АЭСР для шматнацыянальных прадпрыемстваў](#) паважаць правы чалавека, прадухіляць або змякчаць патэнцыйную шкоду, а таксама забяспечваць сродкі прававой абароны ад шкоды, якую яны прычыняюць або да якой спрыяюць. У выпадку дзяржаўных прадпрыемстваў «дзяржавы павінны прыняць дадатковыя меры для абароны ад

⁸ Human Constanta et al., *Urgent appeal concerning Internet service disruptions in Belarus in the context of the presidential elections of 9 August 2020*, available at:

<https://humanconstantia.by/en/urgent-appeal-concerning-internet-service-disruptions-in-belarus-in-the-context-of-the-presidential-elections-of-9-august-2020/>, 13 August 2020.

⁹ President of the Republic of Belarus Official Website, *The Law on Telecommunications signed*, available at: <https://president.gov.by/ru/events/podpisan-zakon-ob-elektrosvyazi>, 24 May 2021.

¹⁰ See, HRC45, *EU Statement read by H.E. Mr. Michael Freiherr von UNGERN-STERNBERG, Ambassador, Permanent Representative of the Federal Republic of Germany, on behalf of the European Union*, available at: https://eeas.europa.eu/delegations/un-geneva/85360/hrc45-urgent-debate-situation-human-rights-belarus-eu-statement_en, 18 September 2020

Люты 25, 2022

парушэнняў правоў чалавека з боку прадпрыемстваў, якія належаць або кантралююцца дзяржавай».

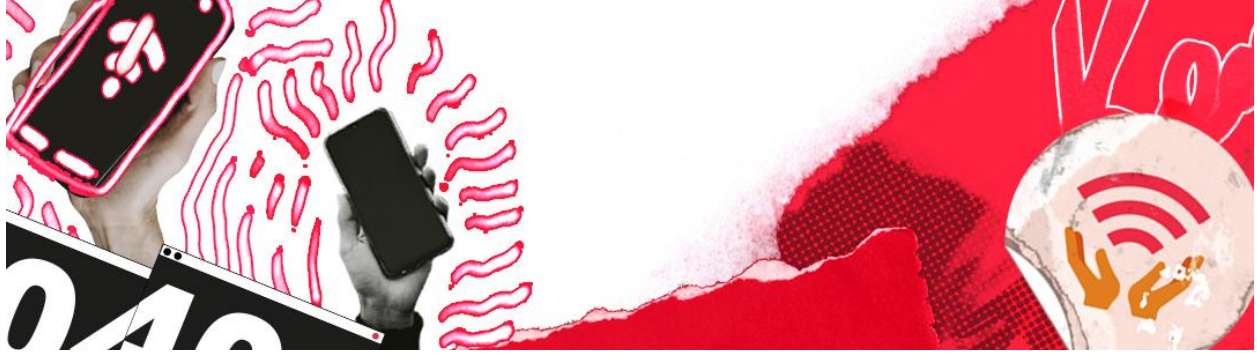
Мы нагадваем кампаніям пра ваш абавязак ліквідаваць любыя негатыўныя наступствы для правоў чалавека, створаныя праз вашы дзеянні ці вашым саўдзеле (*Кіруючы прынцып 15 UNGPs*). Такі сродак можа быць запатрабаваны ў судах, аспрэчваючы законнасць распараджэння ўрада, і можа быць прадастаўлены шляхам увядзення палітыкі кампаніі ў дачыненні да інтэрнэт шатдаунаў.

Мы прызнаем той факт, што ў адрозненне ад аналагаў у Беларусі, **A1 раскрыла інфармацыю аб загадах аб спыненні працы ў 2020 годзе і папярэдзіла сваіх карыстальнікаў пра час і працягласць збояў у працы з інтэрнэтам.**¹¹ Мы вітаем гэтыя крокі, накіраваныя на змякчэнне наступстваў адключэнняў і заахвочваем іншыя тэлекампаніі ў Беларусі выконваць гэтыя мінімальныя стандарты.

Аднак будучы рэферэндум, поўны спрэчак, патрабуе большага ад тэлекампаній, якія павінны даказаць, што паважаюць правы людзей у Беларусі.

Каб па-сапраўднаму выконваць сваю абавязак па прадухіленні і змякчэнні наступстваў далейшай шкоды, усе **тэлекампаніі ў Беларусі павінны тэрмінова прыняць рэкамендацыі, выкладзеныя ніжэй.** Інтэрнэт шатдаунам — у Беларусі ці іншых краінах — ні ў якім разе нельга дазваляць стаць новай нармальнасцю, і мы рэкамендуем вам інтэграваць гэтую практыку для рэагавання на цензуру і запыты на зрыў сеткі на ўсіх рынках, дзе вы працуеце.

¹¹ For the statements, see the Twitter posts by A1 Belarus available at: <https://twitter.com/a1belarus/status/1292378297490460672>, <https://twitter.com/a1belarus/status/1307645963394310146?s=20>, August-September 2020.

Люты 25, 2022

Рэкамендацыі:

-
1. Публічна асуджайце шатдауны і збоі ў Інтэрнэце ў Беларусі і ва ўсім свеце і падкрэсліце іх разбуральны ўплыў на вашых кліентаў, вашу кампанію і грамадства ў цэлым;
 2. Захоўвайце доказы і выкрывайце любыя патрабаванні ўрада Беларусі з заклікам перашкодзіць доступу ў інтэрнэт, а таксама любы ціск, каб схваць гэтыя патрабаванні;
 3. Публічна раскрывайце дэталі, напрыклад, калі інтэрнэт і звязаныя з ім паслугі былі парушаныя, іх статус падчас адключэння і калі яны вяртаюцца ў сетцы;
 4. Аспрэчвайце законнасць загадаў аб інтэрнэт шатдаунах ў судзе; і
 5. Пракансультавацца з грамадзянскай супольнасцю і аб'ядноўваць кампаніі-раўнапраўныя, каб разам супрацьстаяць патрабаванням цензуры ўрада, а таксама выпускаць рэгулярныя справаздачы аб празрыстасці, каб забяспечыць адкрыты і бяспечны доступ у інтэрнэт і стрымаць загады аб адключэнні ў будучыні.
-

Люты 25, 2022

Ніжэйпадпісаныя арганізацыі грамадзянскай супольнасці ў Беларусі і ва ўсім свеце цэняць вашу ўвагу да гэтых рэкамендацый і абяцаюць нашу падтрымку ў аказанні дапамогі вашым намаганням па стрымліванні будучых інтэрнэт шатдаунаў.

З павагай,

Access Now

Advocacy Initiative for Development (AID)

African Freedom Expression Exchange (AFEX)

Africa Freedom of Information Centre (AFIC)

Africa Open Data and Internet Research

Foundation (AODIRF)

AfricTivistes

Azerbaijan Internet Watch

Bareedo Platform Somalia

Common Cause Zambia

Computing and Information Association (CIA)

Global Voices

International Press Centre (IPC)

Kijiji Yeetu

Last Mile4D

Media Foundation for West Africa (MFWA)

Media Diversity Institute - Armenia

Open Observatory of Network Interference
(OONI)

Organization of the Justice Campaign

Ranking Digital Rights

Sassoufit collective

SMEX

Ubunteam

YODET

Zaina Foundation

Felicia Anthonio | Campaigner, #KeepItOn Lead | felicia@accessnow.org